



Commissie voor de  
**milieueffectrapportage**

## Dijkversterking Gorinchem – Waardenburg

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop

23 juli 2020 / projectnummer: 3277



# 1 Advies in het kort over het MER en de aanvulling

Het waterschap Rivierenland wil de dijk langs de noordzijde van de Waal tussen Gorinchem en Waardenburg versterken zodat de dijk aan de huidige veiligheidsnormen voldoet. Voor het besluit hierover is een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

De Commissie signaleerde in een eerder advies<sup>1</sup> dat in het MER nog informatie ontbrak over de effecten op natuur (watervogels en meervleermuis) en archeologische waarden, die van belang is voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming. Het waterschap heeft het MER daarom laten aanvullen.

De provincie Gelderland heeft de Commissie gevraagd opnieuw te adviseren over het MER en de aanvulling.<sup>2</sup> In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER en de aanvulling tezamen. De Commissie heeft van de provincie de ingediende zienswijzen ontvangen. Deze zijn ook bij het advies betrokken.

## Wat blijkt uit de aanvulling?

### *Natuur*

De aanvulling laat zien dat de buitendijkse werkzaamheden worden uitgevoerd in een periode waarin de relevante vogelsoorten vrijwel afwezig zijn. Het inbrengen van de damwand wordt binnendijks uitgevoerd waardoor er sprake is van afscherming door de dijk. Er is wel sprake van geluidsbelasting, maar die duurt op de plek waar gewerkt wordt steeds kort. Significant negatieve gevolgen voor watervogels zijn daarmee uit te sluiten.

Negatieve effecten op de meervleermuis worden uitgesloten omdat er in de nacht of in de schemering geen werkzaamheden plaats vinden. Er worden ook geen obstakels geplaatst en geen verlichting toegepast.

### *Archeologie*

De conclusie is dat het risico op aantasting van archeologische waarden beperkt is tot acht dijkvakken. Bij de overige 43 dijkvakken zijn de waarden en/of verwachtingen dusdanig klein, dat hier geen risico's te verwachten zijn.

## Hoe beoordeelt de Commissie de aanvulling?

De aanvulling is overzichtelijk en gaat systematisch in op de onderdelen waarvoor in het MER nog informatie ontbrak. **De Commissie is dan ook van oordeel dat het MER en de aanvulling tezamen voldoende informatie bevatten voor de besluitvorming over het dijkversterkingsproject.**

De Commissie constateert voor de beschermde soorten dat de periodes waarin, en wijze waarop, de werkzaamheden worden uitgevoerd in de aanvulling aanzienlijk zijn aangescherpt ten opzichte van het MER. Hierdoor zijn ook de effecten beperkter dan in het MER

<sup>1</sup> Zie het [voorlopig toetsingsadvies](#) over het milieueffectrapport, uitgebracht op 30 april 2020.

<sup>2</sup> Het voorlopig toetsingsadvies is gebaseerd op een conceptversie van het MER zoals dit beschikbaar was op 25 februari 2020. Het onderhavige advies is gebaseerd op het definitieve MER d.d. 27 maart 2020 en de aanvulling daarop. Het definitieve MER geeft de Commissie geen aanleiding tot opmerkingen ten opzichte van het concept-MER. In dit advies gaat de Commissie daarom alleen in op de aanvulling.

beschreven. Daarmee is voldoende aangetoond dat er geen sprake is van significant negatieve gevolgen op het voor deze soorten belangrijke Natura 2000-gebied Rijntakken.

Voor archeologie acht de Commissie nu duidelijk en goed beschreven hoe archeologie een volwaardige rol heeft gespeeld bij de voorbereiding van het besluit. De Commissie beveelt nog wel aan om bij de besluitvorming voor de locaties met risico's op aantasting van archeologische waarden, de mogelijke handelingen tijdens de uitvoeringsfase nader te concretiseren middels een plan van aanpak.<sup>3</sup> Op die manier is duidelijker in hoeverre het tijdens de uitvoering mogelijk is om archeologische waarden ter plaatse te behouden of niet.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe.

#### **Achtergrond**

*De dijk tussen Gorinchem en Waardenburg voldoet niet aan de wettelijke veiligheidsnormen en moet worden versterkt. Voor de uit te voeren ingrepen stelt waterschap Rivierenland een Projectplan Waterwet op. Gedeputeerde Staten van de Provincie Gelderland keuren dit plan vervolgens goed. Omdat de dijkversterking nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben, wordt de procedure van de milieueffectrapportage doorlopen en is een project-milieueffectrapport (MER) opgesteld. Naast het projectplan zijn ook andere besluiten nodig. Het MER is ook opgesteld voor de besluiten over de Ontgrondingsvergunningen door de Provincie Gelderland en voor de wijziging van bestemmingsplannen door de gemeenten Gorinchem en West Betuwe.*

#### **Vorig advies**

*Bij de toetsing van het MER signaleerde de Commissie enkele tekortkomingen die moeten worden ingevuld om het milieubelang volwaardig bij de besluitvorming over de dijkversterking te kunnen meewegen. Het ging om de volgende punten:*

- *De Commissie mist in het MER de onderbouwing waarom effecten op niet-broedvogels waaronder de smient, zijn uit te sluiten als de verstoring meerdere winterseizoenen kan aanhouden. Voor de Commissie is eveneens onduidelijk op grond waarvan effecten op de meervleermuis uitgesloten kunnen worden nu deze soort in het studiegebied voorkomt en deze zeer gevoelig is voor lichtverstoring.*
- *Het MER heeft niet in beeld gebracht hoe geprobeerd wordt om archeologische vindplaatsen zoveel mogelijk op de oorspronkelijk plaats te bewaren, in plaats van opgraven.*

#### **Waarom een advies?**

*De provincie heeft de Commissie m.e.r. gevraagd om de kwaliteit van het aangevulde MER te beoordelen.*

*De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Gelderland – besluit over Dijkversterking Gorinchem–Waardenburg.*

*De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3277](#) op [www.commissiemer.nl](http://www.commissiemer.nl) in te vullen in het zoekvak.*

<sup>3</sup> De eventuele aanpassingen die gedurende het traject in het dijkontwerp zijn gedaan om archeologische waarden zoveel mogelijk ter plekke te bewaren, zijn namelijk nog niet navolgbaar beschreven. In de aanvulling staat ook niet hoe er tijdens de uitvoering zal worden gehandeld wanneer er op de acht risicolocaties inderdaad archeologische waarden worden aangetroffen.

## 2 Toelichting op het advies

In dit advies gaat de Commissie alleen in op de nieuwe informatie die de aanvullingen bieden. Voor overige informatie verwijst zij naar haar eerdere advies over dit project.

### 2.1 Natuur

In de aanvulling op het MER<sup>4</sup> is eerst nadere informatie gegeven over het terreingebruik van de drie relevante vogelsoorten (namelijk smient, grutto en kolgans) en de meervleermuis, inclusief de aantallen waar het om gaat. Vervolgens is ingegaan op de werkzaamheden langs de dijk en de periode waarin deze plaats vinden. Het vervangen van de buitenbekleding in de dijkvakken bij het Natura 2000-gebied (dijkvakken 1a, 1b en 2a) gebeurt in de periode april 2021 – juli 2021 van 07.00 – 17.00 uur, wat ook betekent dat er geen verlichting nodig is. Het inbrengen van de damwanden gebeurt in de periode september 2021 – november 2021, uitsluitend bij daglicht. De Commissie constateert dat de Ausgangssituatie in de aanvulling is aangescherpt ten opzichte van het MER, omdat daarin sprake was van een verstoring die meerdere winters kan aanhouden.

De buitendijkse werkzaamheden bij de dijkvakken 1a, 1b en 2a worden uitgevoerd in een periode waarin de drie relevante vogelsoorten vrijwel afwezig zijn. Het inbrengen van de damwand wordt binnendijks uitgevoerd waardoor er sprake is van afscherming door de dijk. Er is wel sprake van geluidsbelasting maar die duurt op de plek waar gewerkt wordt steeds kort. Negatieve effecten op de meervleermuis worden uitgesloten omdat er in de nacht of in de schemering geen werkzaamheden plaats vinden. Er worden geen obstakels geplaatst en geen verlichting toegepast.

Daarmee is voldoende aangetoond dat er geen sprake zal zijn van significant negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Rijntakken en is voldoende informatie voor een besluit over de dijkversterking aanwezig.

In het MER (Compensatieplan) is gedetailleerd ingegaan op de gevolgen voor het NNN en de wijze waarop nadelige gevolgen via compensatie voorkomen worden. De Commissie acht dit voldoende beschreven maar stelt vast dat compensatie op grond van de omgevingsverordeningen in Gelderland en Zuid-Holland pas mogelijk is na een alternatievenafweging en bij groot openbaar belang. Deze informatie is in het MER wel terug te vinden, maar de stappen zoals beschreven in de omgevingsverordeningen van beide provincies zijn niet op één plek in het MER stapsgewijs doorlopen. De Commissie beveelt aan dit bij het besluit samen te vatten. In de zienswijzen worden vraagtekens gezet bij de compensatie van GNN op het Heuffterrein.<sup>5</sup> De Commissie adviseert dit bij het besluit nader toe te lichten en daarbij ook in te gaan op de toekomstige status van het gebied.

---

<sup>4</sup> Ziet het rapport 'Aanvullende effectbeoordeling Natura 2000 soorten dijkversterking Gorinchem – Waardenburg', mei 2020.

<sup>5</sup> Zienswijze Gelderse natuur en milieufederatie.

## 2.2 Archeologie

In de aanvulling op het MER<sup>6</sup> is aangegeven dat het meewegen en inpassen van de archeologische waarden en verwachtingen van aanvang af een integraal onderdeel is geweest van het ontwerp- en inrichtingsproces van de dijkversterking. In de aanvulling is een tabel opgenomen waarin overzichtelijk per dijkvak is aangegeven:

- hoe het archeologische proces tot nu toe is verlopen;
- welke concrete archeologische vindplaatsen (waarden) in het betreffende dijkvak aan de orde zijn;
- of er sprake is van verwachtingen die geverifieerd dienden te worden;
- voor welke ontwerpoplossing voor de dijkversterking is gekozen;
- welke eventuele risico's er nog overblijven voor de archeologische waarden en/of verwachtingen;
- welke archeologische vervolgstappen nog resterend zijn voor de uitvoeringsfase.

De conclusie van de aanvulling is dat in de uitvoeringsfase de archeologische risico's beperkt zijn tot acht dijksecties. Bij de overige 43 dijksecties zijn de waarden en verwachtingen dusdanig klein, dat bij het gekozen dijkontwerp hier geen risico's te verwachten zijn.

Voor archeologie acht de Commissie nu duidelijk en goed beschreven hoe archeologie een volwaardige rol heeft gespeeld bij de voorbereiding van het besluit. Uit de aanvulling blijkt nog niet hoe er tijdens de uitvoering zal worden gehandeld wanneer uit de archeologische vervolgstappen blijkt dat er op de acht risicolocaties inderdaad archeologische resten worden aangetroffen. De Commissie beveelt daarom aan de mogelijke handelingen tijdens de uitvoeringsfase nader te concretiseren middels een plan van aanpak. Op die manier kan beter inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre het tijdens de uitvoering nog daadwerkelijk mogelijk is om archeologische waarden in situ te behouden of in hoeverre dit zal leiden tot behoud ex situ.

---

<sup>6</sup> Zie de memo 'Aanvulling MERrapport GoWa n.a.v. toetsing 30 april 2020', mei 2020.

## **BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing**

### **Toetsing door de Commissie**

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

### **Samenstelling van de werkgroep**

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

mr. Claudia Bremer (secretaris)

dr. Roeland During

dr. ir. Ruben Jongejan

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

ing. Rob Vogel

### **Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld**

Goedkeuring van het Projectplan Waterwet, Ontgrondingsvergunningen en de wijziging van bestemmingsplannen.

### **Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?**

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit D3.2, "wijziging van een primaire waterkering", maar ook om D9 "landinrichtingsproject" en D16.1 "winning van oppervlaktedelfstoffen" (D16.1). Daarom wordt een project-MER opgesteld.

### **Bevoegd gezag besluiten**

Gedeputeerde Staten van de Provincies Gelderland (coördinerend) en Zuid-Holland, de gemeenten Gorinchem en West Betuwe.

### **Initiatiefnemer besluiten**

Waterschap Rivierenland.

### **Bevoegd gezag m.e.r.-procedure**

Gedeputeerde Staten van de Provincies Gelderland (coördinerend) en Zuid-Holland.

### **Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?**

Alle zienswijzen en adviezen die de Commissie tot en met 21 juli 2020 van het bevoegd heeft ontvangen, heeft ze gelezen en voor zover relevant voor het MER, in haar toetsingsadvies verwerkt.

### **Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?**

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op [www.commissiemer.nl](http://www.commissiemer.nl) projectnummer [3277](#) in te vullen in het zoekvak.

**Commissie voor de milieueffectrapportage**  
A. v. Schendelstraat 760  
3511 MK Utrecht

t 030-2347666  
e [mer@eia.nl](mailto:mer@eia.nl)  
w [commissiemer.nl](http://commissiemer.nl)

